การจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธศึกษาเฉพาะวัดพระยาสุเรนทร์ เขตคลองสามวา กรุงเทพมหานคร

BUDDHIST TOURISM MANAGEMENT: A CASE STUDY OF WAT PHRAYA SUREN, KLONG SAM WA, BANGKOK

พระปลัดวชิรสกนธ์ นรินฺโท[1]

Pha Palad Wachirasakon Narinto

อุทัย สติมั่น[2]

Uthai Satiman

พระครูพิบูลกิจจารักษ์[3]

Phrakhrū Pibul Kitjarak

E-mail: prarjanchai@gmail.com

Received: *April 26, 2022* **Revised** *July 27, 2022*

Accepted: *July 27, 2021*

บทคัดย่อ

บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยเรื่อง “การจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธศึกษาเฉพาะวัดพระยาสุเรนทร์ เขตคลองสามวา กรุงเทพมหานคร” มีวัตถุประสงค์เพื่อเพื่อศึกษา การจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธ ศึกษากรณี วัดพระยาสุเรนทร์ แขวงสามวานตะวันตก เขตคลองสามวา กรุงเทพมหานคร และเพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และแนวทางการแก้ไขปัญหา เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ได้แก่ ประชาชนที่มาท่องเที่ยวภายในวัดพระยาสุเรนทร์ จำนวน 132 คน ผลการวิจัยพบว่า นักท่องเที่ยวของวัดพระยาสุเรนทร์ เขตคลองสามวา กรุงเทพมหานคร ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 56 คน คิดเป็นร้อยละ 51.8 เพศชาย จำนวน 76 คน คิดเป็นร้อยละ 48.2 ส่วนใหญ่มีอายุ 19–23 ปี ร้อยละ 29.1 อายุ 29–33 ปี ร้อยละ 25.7 มีระดับการศึกษาอนุปริญญา/ปวส. ร้อยละ 36.4 และมีอาชีพเป็น

---

[1] หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพรพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรราชวิทยาลัย วิทยาเขตบาฬีศึกษาพุทธโฆส.Master of Arts (Buddhist Studies) Pali SueksaPhutthakhos Campus, NakhonPathom Mahachulalongkornrajavidyalaya University

[2] สาขาวิชา, มหาวิทยาลัยสวนดุสิต. / Suan Dusit University, Thailand

[3] มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรราชวิทยาลัย/ Mahachulalongkornrajavidyalaya University

พนักงานบริษัท/โรงงาน ร้อยละ 31.9โดยภาพรวม อยู่ในระดับดีมาก ($\bar{x}$ = 3.96) นักท่องเที่ยวมีความเห็น แหล่งศึกษาเรียนรู้ด้านธรรมชาติสิ่งแวดล้อม ศิลปวัฒนธรรมที่มีในวัดเป็นแหล่งเรียนรู้ได้เหมาะสม นักท่องเที่ยวมีความเห็นว่า แนวทางในการพัฒนาจิตใจและปัญญา คือ ได้รับความรู้และหลักการในทำบุญทำทาน ได้รับแนวทางในการดำเนินชีวิต คือ ไม่ประมาทในชีวิต ดำเนินชีวิตด้วยความมีสติ และผลที่ได้รับจากการเดินทางมาท่องเที่ยวคือ รู้สึกมีความสุข

คำสำคัญ: ท่องเที่ยว, เชิงพุทธ, วัดพระยาสุเรนทร์

Abstract

This article is part of a research paper titled “Buddhist Tourism Management: A Case Study of Wat Phraya Suren, Klong Sam Wa, Bangkok’ aims to study Buddhist tourism management, a case study of Wat Phraya Suren, West Sam Wan sub-district, Khlong Sam Wa district, Bangkok and to study the problems, obstacles and solutions. It was quantitative research. The tools used for research was a questionnaire including 1 3 2 persons who had visited Wat Phraya Suren. The findings were that almost tourists of Wat Phraya Suren, Khlong Sam Wa district, Bangkok. Most of them were 56 females representing 51.8 percent, 76 males of, representing 48.2 percent, most were 19-23 years old, 29.1 percent, 29-33 years old, 25.7 percent completing education in diploma/high vocational certificate 36.4 percent and 31.9 percent, having a career as a company/factory employee overall at a very good level ($\bar{x}$ = 3.96). Tourists have opinions that the learning site of nature and the environment, arts and culture contained in the temple are suitable sources of learning. They also gave the opinion that the way to develop the mind and wisdom is to acquire the right knowledge of merit making, the proper guideline for life, i.e., heedless living, being mindful, and the result obtained from visit was the happiness.

Keywords: Tourism, Buddhist, Wat Phraya Suren

1. บทนำ

องค์การท่องเที่ยวโลก (World Tourism Organization: WTO) คาดการณ์แนวโน้มของตสาหกรรมการท่องเที่ยวโลก ในปี พ.ศ. 2563 ว่าจะมีนักท่องเที่ยวถึง 1,561 ล้านคน โดยมีอัตราของการเพิ่มขึ้นร้อยละ 4.15 ต่อปี และคาดการณ์ต่อไปอีกว่า จำนวนนักท่องเที่ยวที่ยังภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกจะมีถึง 397 ล้านคน ในปี พ.ศ. 2563 เพิ่มขึ้นคิดเป็นร้อยละ 6.55 ต่อปี การท่องเที่ยวของไทยมีอัตราการขยายตัวสูงถึงร้อยละ 5.7 ต่อปี ซึ่งสูงกว่าอัตราการขยายตัวของการท่องเที่ยวโลก (ร้อยละ

4.20) การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้มีการกำหนดแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวควบคู่ไปกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและขนบธรรมเนียม วิถีชีวิตไทย สำนักคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้ตระหนักถึงความสำคัญของการท่องเที่ยวที่จะสามารถเพิ่มสมรรถนะและขีดของการแข่งขันของประเทศไทย ต่อประเทศคู่แข่งได้[4]

ดังนั้นเพื่อให้การท่องเที่ยวมียุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์ ฟื้นฟูและรักษาสภาพแวดล้อมชุมชน ศิลปวัฒนธรรมและแหล่งท่องเที่ยวไว้ดังนี้ คือการเพื่อเป็นการเกื้อกูล หนุนการพัฒนาคุณภาพชีวิตและเศรษฐกิจชุมชน โดยรักษาสภาพแวดล้อมแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติศิลปกรรมโบราณคดี เพื่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน[5]วัดเป็นสถานที่ทำบุญประกอบพิธีสงฆ์ในโอกาสต่าง ๆ และเป็นศูนย์รวมจิตใจที่สำคัญของคนไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันบทบาทหลักของวัดยังคงเป็นสถานที่พ านักของพระสงฆ์และสามเณรใช้เป็นสถานที่ศึกษาเล่าเรียนประพฤติปฏิบัติธรรมสืบทอดและเผยแผ่หลักธรรมค าสั่งสอนและยังมีฐานะเป็นสถานที่ที่ประดิษฐานและรวบรวมของมรดกทางศิลปวัฒนธรรมทั้งที่เป็นโบราณสถาน โบราณวัตถุและศิลปวัตถุตลอดถึงการเป็นศูนย์กลางในการประกอบพิธีทางประเพณีวัฒนธรรมของชุมชนดังนั้นวัดในปัจจุบันนอกจากจะเป็นศาสนสถานเพื่อประกอบพิธีสงฆ์และให้สามเณรได้ใช้เป็นที่ศึกษาเล่าเรียนแล้วยังมีบทบาทในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวและแหล่งเรียนรู้ทางศาสนาและวัฒนธรรมอีกด้วยจากแผนปฏิบัติการของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยปี 2556 พบว่าแนวโน้มพฤติกรรมนักท่องเที่ยวชาวไทยนิยมเดินทางท่องเที่ยวเพื่อพักผ่อนหย่อนใจและมักเดินทางท่องเที่ยวกับครอบครัวเพื่อกระชับความสัมพันธ์ โดยมีแนวโน้มที่จะเดินทางท่องเที่ยวเพื่อสักการะไหว้พระสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่เคารพนับถือมีการปฏิบัติธรรมเพิ่มมากขึ้น ส่วนใหญ่ใช้รถยนต์ส่วนตัวเป็นพาหนะช่วงเวลาที่นักท่องเที่ยวชาวไทยนิยมเดินทางท่องเที่ยวคือช่วงเทศกาลที่มีวันหยุดต่อเนื่องและเป็นช่วงปิดภาคการศึกษา เป็นการเดินทางท่องเที่ยวภายในภูมิภาคของตน[6]

การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่สร้างประโยชน์ทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคมให้กับประเทศเป็นอย่างมาก ถือเป็นสิ่งสำคัญที่มีผลต่อกลไกการพัฒนาประเทศไทย การส่งเสริมการท่องเที่ยวก่อให้เกิดการกระจายตัวของนักท่องเที่ยวไปยังพื้นที่ต่าง ๆ ซึ่งนำมาสู่การสร้างอาชีพ

---

[4] พจนา บุญคุ้ม, “บทบาทของชุมชนในการเสริมสร้างอัตลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดนครปฐม”, **งานวิจัย,** (นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๕๖), หน้า ๑๒.

[5] ชาชิวัฒน์ ศรีแก้ว, **รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช ๒๕๔๐**, (กรุงเทพมหานคร: สมานการพิมพ์, ๒๕๕๔), หน้า ๗๑.

[6] นพวรรณ วิเศษสินธุ์, ศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดในจังหวัดปทุมธานี, วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ปีที่ 11 ฉบับที่ 3 (กันยายน–ธันวาคม 2560), หน้า 98–99.

การจ้างงานทั้งในภาคการท่องเที่ยวโดยตรงและการจ้างงานในภาคอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องตามมา เกิดการกระจายรายได้ไปสู่ชุมชนและท้องถิ่นมากขึ้น จะนำไปสู่การสร้างความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและมีเสถียรภาพทางเศรษฐกิจของประเทศ ซึ่งการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมและพระพุทธศาสนา ถือเป็นการท่องเที่ยวเพื่อการชม หรือการสัมผัสสถาปัตยกรรมด้านศาสนา การท่องเที่ยววัด ศาสนสถาน และสถานที่สำคัญทางพระพุทธศาสนา[7]

โดยเน้นตลาดนักท่องเที่ยวคุณภาพ รวมทั้งกระตุ้นให้เกิดการท่องเที่ยวภายในประเทศที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้และการสร้างสรรค์ประโยชน์ ทั้งต่อสถาบันครอบครัวและต่อสังคมโดยรวม โดยมีแนวโน้มการพัฒนาท่องเที่ยวจะเป็นไปในลักษณะการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนให้มากขึ้น คือ นักท่องเที่ยวมีแนวโน้มที่จะเดินทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์มากขึ้น ซึ่งนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้เห็นความสำคัญของขนบธรรมเนียมประเพณีท้องถิ่น วิถีชีวิตชุมชน เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีจุดเด่นพิเศษ[8]

ปัจจุบันวัดพระยาสุเรนทร์เป็นวัดเก่าแก่ที่มีอายุประมาณ 120 ปี ส่วนอุโบสถนั้นมีอายุ 114 ปี เป็นวัดเก่าแก่และมีประวัติความเป็นมา ความศรัทธา และความเชื่อมายาวนาน วัดพระยาสุเรนทร์เคยเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงพุทธที่มีชื่อเสียง มีนักท่องเที่ยวทั้งในกรุงเทพมหานคร และต่างจังหวัด รวมถึงชาวต่างชาติที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยว เป็นจำนวนมาก ซึ่งในช่วงเกิดโรคระบาดไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19) นั้น ทำให้การท่องเที่ยวทั้งในระดับโลก ระดับประเทศ และระดับชุมชนเล็ก ๆ อย่างวัดพระยาสุเรนทร์ ได้รับผลกระทบเป็นวงกว้าง

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดพระยาสุเรนทร์ แขวงสามวาตะวันตก เขตคลองสามวา กรุงเทพมหานคร เนื่องจากเพื่อพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธให้มีความเหมาะสมพร้อมเปิดต้อนรับนักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี หลังจากสถานการณ์โรคระบาดดังกล่าวจางลง หรือเริ่มมีการเปิดการท่องเที่ยวใหม่ เพื่อเป็นการฟื้นฟูเศรษฐกิจชุมชนและสังคม ทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมให้เป็นที่รู้จักในฐานะที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของจังหวัด และเป็นการสืบทอดพระพุทธศาสนาให้คงอยู่สืบไป

---

[7] มาโนช พรหมปัญโญ และคณะ, “แนวทางการเตรียมความพร้อมการท่องเที่ยวเชิงพุทธของจังหวัดอุบลราชธานี”, **วารสารการบริการและการท่องเที่ยว**, ปีที่ 8 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2556), 37.

[8] จุฑาภรณ์ หินซุยและคณะ,“แนวทางส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพุทธ”: กรณีศึกษาวัดประชาคมวนาราม อำเภอศรีสมเด็จ จังหวัดร้อยเอ็ด, **วารสารวิชาการการท่องเที่ยวไทยนานาชาติ**, ปีที่ 10 ฉบับที่ 1 (มกราคม – มิถุนายน 2557), 52.

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัย/วิทยานิพนธ์เรื่อง "**การจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธศึกษาเฉพาะวัดพระยาสุเรนทร์ เขตคลองสามวา กรุงเทพมหานคร**" สำหรับวัตถุประสงค์ที่ต้องการนำเสนอในบทความนี้มี 3 ข้อ คือ

2.1 เพื่อศึกษาการจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธตามความคิดเห็นของวัดพระยาสุเรนทร์ แขวงสามวาตะวันตก เขตคลองสามวา กรุงเทพมหานคร

2.2 เพื่อเปรียบเทียบการจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธตามความคิดเห็นของ วัดพระยาสุเรนทร์ แขวงสามวาตะวันตก เขตคลองสามวา กรุงเทพมหานคร ตามความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีปัจจัยส่วนบุคคลต่างกัน

2.3 เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงพุทธตามความคิดเห็นของ วัดพระยาสุเรนทร์ แขวงสามวาตะวันตก เขตคลองสามวา กรุงเทพมหานคร

3. วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้ผู้วิจัยได้ใช้วิธีวิจัยแบบการวิจัยนี้เป็นเป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อศึกษาการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดพระยาสุเรนทร์ แขวงสามวาตะวันตก เขตคลองสามวา กรุงเทพมหานคร โดยผู้วิจัยกำหนดขั้นตอนการสร้าง และขั้นตอนการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ มีวิธีการการวิจัยตามขั้นตอน ดังนี้

3.1 ศึกษาค้นคว้าเอกสาร ตำรา สิ่งพิมพ์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

3.2 นำข้อมูลที่ได้ศึกษามาวิเคราะห์ และกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย และนำไปใช้เป็นข้อมูลสำหรับการสร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมและสอดคล้องกับความมุ่งหมายของการวิจัย

3.3 วิเคราะห์ข้อมูล เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และหาค่าร้อยละ (Percentage) โดยหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

3.4 นำเสนอผลงานวิจัย ข้อเสนอแนะ และจัดทำรูปเล่ม

4. ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดพระยาสุเรนทร์ แขวงสามวาตะวันตก เขตคลองสามวา กรุงเทพมหานคร และเพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิง

พุทธของวัดพระยาสุเรนทร์ แขวงสามวาตะวันตก เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คัดเลือกตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) จากประชากรกลุ่มเป้าหมาย คือ นักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในวัดพระยาสุเรนทร์ จำนวน 132 คน

ผลจากการศึกษาผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดพระยาสุเรนทร์ แขวงสามวาตะวันตก เขตคลองสามวา กรุงเทพมหานคร โดยจัดให้การวางแผนการท่องเที่ยวและดำเนินการให้เป็นไปตามแผน โดยมีการจัดองค์การการบริหารงานบุคคลการอำนวยการ และการควบคุมอย่างเหมาะสม เพื่อให้เป็นไปตามแผนที่ได้วางไว้ พร้อมทั้งมีการประเมินผลแผนการท่องเที่ยวด้วย[9]

การจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดพระยาสุเรนทร์ แขวงสามวาตะวันตก เขตคลองสามวา กรุงเทพมหานคร ตามความคิดเห็นของนักท่องเที่ยว โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 4.27) เมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน พบว่า การจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดพระยาสุเรนทร์ แขวงสามวาตะวันตก เขตคลองสามวา กรุงเทพมหานคร ตามความคิดเห็นของนักท่องเที่ยว อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยได้ดังนี้ คือ

1) ด้านพุทธศิลป์

ด้านพุทธศิลป์ โดยภาพรวม อยู่ในระดับดีมาก ($\bar{x}$ = 4.48) เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละข้อ พบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ นักท่องเที่ยวมีความเห็นเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยว เห็นว่า เป็นแหล่งเรียนรู้ศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่น เป็นแหล่งพักผ่อนและให้ความเพลิดเพลินใจได้ดี มีความสวยงามของประติมากรรมภายในวัด มีความสวยงามของจิตรกรรมภายในวัด และมีความสวยงามของสถาปัตยกรรมภายในวัด

2) ด้านการให้บริการ

ด้านการให้บริการ โดยภาพรวม อยู่ในระดับดีมาก ($\bar{x}$ = 4.10) เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละข้อ พบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ นักท่องเที่ยวมีความเห็นเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธ เห็นว่า มีภาชนะรองรับขยะตามจุดต่าง ๆ ไว้บริการอย่างทั่วถึง อาหารเครื่องดื่มมี/ความสะอาดราคาเหมาะสม เจ้าหน้าที่มีอัธยาศัยดีและให้การต้อนรับเป็นอย่างดี ราคาของที่ระลึก และวัตถุมงคลมีราคาเหมาะสม และมีดอกไม้ ธูปเทียน ไว้บริการอย่างทั่วถึง

3) ด้านความสะดวกสบายในการท่องเที่ยว

ด้านความสะดวกสบายในการท่องเที่ยว โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 4.04) เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละข้อ พบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ นักท่องเที่ยวมีความเห็นเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยว เห็นว่า ห้องน้ำสะอาดเหมาะสมกับเป็นวัดท่องเที่ยว มีที่จอดรถเพียงพอสำหรับผู้เข้า

---

[9] บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, **การวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน, เอกสารประกอบการสอนเชียงใหม่**, (คณะมนุษยศาสตร์: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2542), หน้า 15.

มาท่องเที่ยวภายในภายในวัด มีแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ ที่อยู่ใกล้วัด มีจำนวนห้องน้ำเพียงพอกับผู้มาท่องเที่ยว และมีป้ายชื่อและรายละเอียดแจ้งถึงสถานที่ภายในวัดที่ชัดเจน[10]

4) ด้านแหล่งเรียนรู้ที่มีสาระประโยชน์

ด้านแหล่งเรียนรู้ที่มีสาระประโยชน์ โดยภาพรวม อยู่ในระดับดีมาก ($\bar{x}$ = 3.96) เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละข้อ พบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ นักท่องเที่ยวมีความเห็นเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยว เห็นว่า แหล่งศึกษาเรียนรู้ด้านธรรมชาติสิ่งแวดล้อม ศิลปวัฒนธรรมที่มีในวัดเป็นแหล่งเรียนรู้ได้เหมาะสม บุคคลากร/ประชาสัมพันธ์ของวัดให้ความรู้ดี สุภาษิตเตือนใจ หลักธรรมที่มีให้อ่านให้ศึกษา และมีพระวิทยากรแนะนำการปฏิบัติธรรม[11]

ผลจากการสัมภาษณ์ในด้านประโยชน์ของการท่องเที่ยวเชิงพุทธ พบว่า ความจริงแล้วถึงแม้จะเป็นยุคศรีวิไลมีเครื่องมือเครื่องใช้ที่เป็นไฮเทคโลโลยี่ขนาดไหนก็ตาม และแม้จะมีแหล่งท่องเที่ยวมากมายและหลากหลายรูปแบบขนาดไหนก็ตาม การท่องเที่ยวเชิงพุทธซึ่งหมายถึงการไปท่องเที่ยวตามวัดวาอารามต่าง ๆ เพื่อไหว้พระ ไหว้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ทำบุญและอื่น ๆ ก็ยังคงเป็นที่ต้องการของประชาชนกลุ่มหนึ่งอยู่ แต่ในการทำงานในด้านการให้บริการแก่นักท่องเที่ยวเชิงพุทธนั้นจะต้องมีทีมงาน จะต้องมีการบริหารจัดการที่ดี ต้องมีการแบ่งปันผลประโยชน์อย่างเป็นธรรม และต้องมีการประชาสัมพันธ์ที่มากพอ

สรุปได้ว่า ประโยชน์ของการท่องเที่ยวเชิงพุทธมีประโยชน์ด้านจิตใจ เป็นศูนย์กลางศูนย์รวมของจิตใจ มาเที่ยววัดมาไหว้พระ ขอพร เป็นแหล่งเรียนรู้ เป็นศูนย์รวมส่งเสริมอาชีพในกับคนในพื้นที่ จัดอบรมให้นักเรียน ได้ความสบายใจ ทางวัดก็ได้ประโยชน์จากคนที่มาทำบุญได้ปัจจัยไปทำสิ่งที่เป็นประโยชน์ ทำให้ชุมชนได้รับประโยชน์ มีรายได้เพิ่ม มีอาชีพ เลี้ยงชีพได้ พัฒนาคนในหมู่บ้านนี้มากขึ้น ทำให้คนมีสังคมมากขึ้น รู้จักการทำบุญ รู้จักการเสียสละ รู้จักการแบ่งปัน ได้ทะนุบำรุงพระพุทธศาสนา ได้รับความรู้ในเรื่องของพระพุทธศาสนา เรียนรู้ในเรื่องของคำสั่งสอนของพุทธเจ้า

องค์ประกอบสำคัญที่จะทำให้การท่องเที่ยวเชิงพุทธหรือการท่องเที่ยวตามวัดวาอารามต่าง ๆ ที่จะมีส่วนส่งเสริมศรัทธาในหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาอย่างจริงจังมากยิ่งขึ้น นั้นมี 3 คือ

---

[10] วัชราภรณ์ ระยับศรี, “พฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงพุทธของนักท่องเที่ยวชาวไทยและต่างชาติที่มาเที่ยววัดในบริเวณเกาะรัตนโกสินทร์ กรุงเทพมหานคร”, **วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาแผนและการจัดการการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2550), หน้า 43.

[11] พระครูวิมลศิลปกิจ (เรืองฤทธิ์ ธนปญโญ)และคณะ, “การศึกษารูปแบบและสภาพแหล่งเรียนรู้ของวัดที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงราย”, **รายงานวิจัย,** (พะเยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2555), หน้า 86.

1) ฝ่ายเจ้าภาพของแหล่งท่องเที่ยวที่จะต้องมีสิ่งดึงดูดนัดท่องเที่ยวที่เพียงพอและน่าสนใจ ต้องมีการนำเสนอหลักธรรมในทางพระพุทธศาสนาในหลากหลายรูปแบบ เช่น การแสดงธรรมะ การเปิดธรรมะผ่านสื่อ การมีป้ายอธิบายธรรม ป้ายบอกสถานที่สำคัญ ๆ ภายในวัดให้เพียงพอ การมีคนนำเที่ยวที่พูดธรรมอธิบายธรรมได้

2) ฝ่ายนักท่องเที่ยว ผู้นำในการท่องเที่ยวต้องอธิบายธรรมะได้ ต้องบอกได้ว่า ในวัดแหล่งท่องเที่ยวเชิงพุทธมีอะไรบ้างที่ต้องไปเที่ยวชม มีความสำคัญอย่างไร เรามาวัดนี้จะได้อะไรบ้าง ต้องมีกิจกรรมฟังบรรยายธรรมและร่วมทำบุญเป็นกลุ่มสัก 10 นาที ต่อ และ

3) ฝ่ายรัฐบาลต้องจัดงบประมาณมาส่งเสริมกิจกรรมในด้านนี้ด้วยเพราะจะเป็นการสร้างคนดีให้แก่สังคม ทำให้บุคคลพลเมืองของชาติเป็นคนดีในสังคมได้อีกรูปแบบกิจกรรมหนึ่ง และที่สำคัญก็คือแหล่งท่องเที่ยวเชิงพุทธ จะได้เป็นต้นแบบในการท่องเที่ยวเชิงพุทธแบบเช้าเย็นกลับได้ เมื่อต้องการไปท่องเที่ยวเชิงพุทธขึ้นก็จะนึกถึงและพากันไปแหล่งท่องเที่ยวเชิงพุทธวัดพระยาสุเรนทร์ แขวงสามวาตะวันตก เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร และแหล่งท่องเที่ยวเชิงพุทธอื่น ๆ ก็จะได้มาดูงานแล้วนำเอาไปพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงพุทธในวัดของตนได้

5. องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

สำหรับการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยขอเสนอแนวทางเพื่อการพัฒนารูปแบบและสภาพแหล่งเรียนรู้ของวัดที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้นำไปใช้และปรับปรุงให้เหมาะสมกับสถานที่ท่องเที่ยวผู้วิจัยพบว่าการท่องเที่ยวเชิงพุทธมีส่วนส่งเสริมศรัทธาในหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาโดยผ่านการศึกษาเรียนรู้จากสภาพแวดล้อมที่สอดคล้องกับวิถีแห่งธรรมชาติและวัฒนธรรมทางพุทธการเที่ยวชมศิลปกรรมความสวยงามของวัด และประโยชน์ที่นักท่องเที่ยวได้รับจากการเดินทางมาเที่ยวคือ การได้ผ่อนคลายความเครียด เกิดความสบายใจ และได้พัฒนาจิตใจให้สงบ และนำข้อมูลจากการศึกษาไปปรับปรุงพัฒนารูปแบบและสภาพภูมิทัศน์ภายในวัดตลอดถึงการจัดกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวภายในวัดให้เหมาะสมกับการท่องเที่ยวและยั่งยืนต่อไป

เอกสารอ้างอิง

จุฑาภรณ์ หินซุยและคณะ,**“แนวทางส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพุทธ”: กรณีศึกษาวัดประชาคมวนาราม อำเภอศรีสมเด็จ จังหวัดร้อยเอ็ด,** วารสารวิชาการการท่องเที่ยวไทยนานาชาติ, ปีที่ 10 ฉบับที่ 1 มกราคม – มิถุนายน 2557.

ชาชิวัฒน์ ศรีแก้ว, **รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2540,** กรุงเทพมหานคร: สมานการพิมพ์, 2554.

นพวรรณ วิเศษสินธุ์, **ศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดในจังหวัดปทุมธานี,** วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ปีที่ 11 ฉบับที่ 3 กันยายน–ธันวาคม 2560.

มาโนช พรหมปัญโญ และคณะ, **“แนวทางการเตรียมความพร้อมการท่องเที่ยวเชิงพุทธของจังหวัดอุบลราชธานี”,** วารสารการบริการและการท่องเที่ยว, ปีที่ 8 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม–ธันวาคม 2556.

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, **การวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน,** เอกสารประกอบการสอน เชียงใหม่, คณะมนุษยศาสตร์: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2542.

พระครูวิมลศิลปกิจ (เรืองฤทธิ์ ธนปญโญ)และคณะ, **“การศึกษารูปแบบและสภาพแหล่งเรียนรู้ของวัดที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงราย”,** รายงานวิจัย, พะเยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2555.

พจนา บุญคุ้ม, “บทบาทของชุมชนในการเสริมสร้างอัตลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดนครปฐม”, **งานวิจัย,** นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2556.

วัชราภรณ์ ระยับศรี, “พฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงพุทธของนักท่องเที่ยวชาวไทยและต่างชาติที่มาเที่ยววัดในบริเวณเกาะรัตนโกสินทร์ กรุงเทพมหานคร”, **วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาแผนและการจัดการการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม**, บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2550.